

Vastaus valtuustoaloitteeseen, Eettisen ilmoituskanavan käyttöönotosta

Kaupunginhallitus 24.06.2024 § 197

Valmistelu ja lisätiedot

Kaupunginlakimies Johanna Päivärinta ja hallintojohtaja Roope Lenkkeri etunimi.sukunimi@porvoo.fi

Valtuutettu Anette Karlsson on tehnyt aloitteen, jossa esitetään Whistleblower-direktiivin voimaantuloon liittyen, että Porvoon kaupungille laaditaan eettiset periaatteet tai ne vähintäänkin päivitetään. Lisäksi aloitteessa esitetään, että kaupungille luodaan eettinen ilmoituskanava.

Euroopan unionin lainsäädännön rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annetun direktiivin [\(EU\) 2019/1937](#), eli niin kutsutun Whistleblower-direktiivin kansallinen täytäntöönpano on valmisteltu yhteistyössä oikeusministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kesken. Tämän valmistelutyön pohjalta on säädetty kansallinen laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta, joka on astunut voimaan 1.1.2023.

Lainsäädännön tarkoituksena on varmistaa, että henkilö, joka työnsä yhteydessä havaitsee tai epäilee yleisen edun vastaista toimintaa erikseen määritellyillä EU:n tai kansallisen oikeuden aloilla, voi ilmoittaa asiasta turvallisesti. Direktiivi edellyttää, että ilmoitus väärinkäytöksestä tulee voida tehdä turvallisesti ja siten, että ilmoittajan henkilöllisyys on suojattu. Lisäksi vastatoimet ilmoittajaa kohtaan ilmoituksen tekemisen johdosta kielletään.

Yli 50 työntekijää työllistävillä yksityisen ja julkisen sektorin organisaatioille sekä valtion virastoille on asetettu velvollisuus perustaa sisäinen, luottamuksellinen ilmoituskanava. Lisäksi perustetaan keskitetty ulkoinen, valtioneuvoston oikeuskanslerin ylläpitämä ilmoituskanava, johon ilmoituksen voi tietyissä tilanteissa tehdä. Tästä kanavasta ilmoitukset siirretään ulkoisina ilmoituskanavina toimivien valvontaviranomaisten käsiteltäviksi. Näin ollen myös Porvoon kaupunki on ollut velvollinen perustamaan sisäisen ilmoituskanavan rikkomista koskevan tiedon ilmoittamista ja sen perusteella toteutettavia jatkotoimia varten. Toukokuuhun 2024 mennessä kanavaan ei ole tullut lainkaan ilmoituksia. Ilmoittamisen sisäisen ilmoituskanavan kautta on oltava luottamuksellista. Tieto ilmoittajan ja ilmoituksen kohteena muiden ilmoituksessa mainittujen henkilöiden henkilöllisyydestä sekä muut henkilötiedot on salattava. Muiden kuin valtuutettujen henkilöiden pääsy ilmoituskanavaan on estettävä. Ilmoituskanavassa on mahdollistettava ilmoittaminen suullisesti tai kirjallisesti taikka molemmiin tavoin. Suullinen ilmoitus voidaan tehdä puhelimitse tai muun ääniviestijärjestelmän kautta ja ilmoittajan pyynnöstä kohtuullisen ajan kuluessa järjestettävässä henkilökohtaisessa tapaamisessa.

Porvoon kaupungissa ilmoituskanavan tekninen toteutus ratkaistiin ottamalla sähköiseen asiakkuuksienhallintajärjestelmään (CRM) käyttöön toiminto, jolla ilmoituksen voi tehdä. Ilmoituksen tekemistä varten laaditut ohjeet löytyvät kaupungin verkkosivuilta. Sivuille on liitetty linkki, jonka kautta ilmoituksen pääsee tekemään. Kanavan käyttöönotosta on tiedotettu työntekijöitä, luottamushenkilöitä ja sopimuskumppaneita, jotka ovat oikeutettuja tekemään ilmoituksia. Kanava on tarkoitettu ainoastaan lainsäädännön edellyttämiin ilmoituksiin. Muulle palautteelle on jo käytössä omat palautekanavat.

Porvoon kaupungilla ei tällä hetkellä ole erillisiä eettisiä ohjeita. Useassa kaupungissa tällaisia ohjeita on laadittu ja julkaistu. Kaupunkien julkaisemissa eettisissä ohjeissa määritellyt tavoitteet muistuttavat hyvin usein kaupunkistrategioissa määriteltyjä arvoja. Porvoon strategian mukaiset arvot ovat yhdessä, toisiamme arvostaen, vastuullisesti ja rohkeasti. Nämä arvot ovat omiaan toimimaan myös eettisenä ohjeistuksena. Tarvetta erillisen eettisen ohjeistuksen laatimiseen ei ainakaan tällä hetkellä ole havaittavissa. Erityisesti hallintotoiminnassa kaupungin viranomaisten toimintaa ohjaavat hallintolain 2 lukuun kirjatut hyvän hallinnon perusteet, jotka ohjaavat hallintotoimintaa sekä eettisesti että myös laadullisesti.

Kun otetaan huomioon eettisten ohjeiden luonne yleisesti ja erityisesti edellä perusteltu kanta, että Porvoossa ei ole havaittavissa tarvetta erillisten eettisten ohjeiden laatimiseen, ei myöskään niiden rikkomisesta ole tarpeen ottaa käyttöön erillistä ilmoituskanavaa. Toiminnan eettisyyteen liittyvät ongelmat ovat sen laatuksia, että niistä on perusteltua keskustella esihenkilön kanssa. Lisäksi on mahdollista käyttää ilmoituskanavaa, jos on aihetta epäillä toimintaan liittyvän epäeettisyyden ohella myös lainvastaisia elementtejä. Esihenkilö yhteistyössä tarpeelliseksi katsomiensa tahojen kanssa selvittää asian ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin. Esimerkkeinä mahdollisista toimenpiteistä tulevat kysymykseen työnjohdolliset seuraamukset tai tutkintapyyntö poliisille, riippuen rikkomuksen vakavuudesta ja laadusta.

Liite
valtuustoaloite 13.6.2022

vt. Kaupunginjohtaja
Kaupunginhallitus päättää antaa yllä olevan esityksen vastauksenaan Anette Karlssonin valtuustoaloitteeseen ja lähettää vastauksen tiedoksi kaupunginvaltuustolle.

Päätös
Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi.

Kaupunginhallitus 19.05.2025
1506/07.02.01/2022

Valmistelu ja lisätiedot

Kaupunginlakimies Johanna Päivärinta, kehityspäällikkö Anne-Maria Paavola, konsernijuristi Tiina Fiskaali ja hallintojohtaja Roope Lenkkeri, etunimi.sukunimi@porvoo.fi

Kaupunginhallitus evästi palautuspäätöksen yhteydessä valmistelua laatimaan eettiset ohjeet sekä ottamaan käyttöön aloitteessa tarkoitetun ilmoituskanavan.

Liitteenä olevat eettiset ohjeet on laadittu tarkastelemalla muiden kaupunkien vastaavia ohjeita. Ohjeet on pyritty laatimaan mahdollisimman tehokkaasti toimintaa ohjaaviksi. Tästä syystä ne on pidetty hyvin tiiviinä, mutta kuitenkin kattavasti toimintaa ohjaavina. Ohjeet ovat nimensä mukaisesti toiminnan eettisyyteen tarttuvia toiminnallisia ohjeita. Toiminnan lainmukaisuus määräytyy suoraan lain perusteella.

Aloitteessa on eettisen ilmoituskanavan osalta viitattu Imatran kaupungissa käytössä olevaan järjestelmään, jossa kaupungin tai kaupunkikonsernin työntekijä voi tehdä ilmoituksen epäeettisenä pitämästään toiminnasta. Porvoon kaupungille rakennettu ilmoitusjärjestelmä on tämän mallin mukaan tarkoitettu kaupungin omien työntekijöiden käytettäväksi. Kaupungin omat työntekijät ovat asemassa, jossa toiminnan eettisyyttä on tehokkainta havainnoida. Eettiseen ilmoituskanavaan ilmoituksia voidaan siis jättää paitsi luottamuksellisesti niin myös anonyymisti. Tältä osin se poikkeaa edellä kuvatusta Whistleblower-kanavasta. Eettiseen ilmoituskanavaan jätettävät ilmoitukset eivät myöskään rajoitu määrättyihin EU-oikeuteen kytkeytyvien säännösten rikkomiseen, joten sen käyttöala on laajempi kuin Whistleblower-kanavan.

Porvoolaiset sekä muut kaupungin palveluita käyttävät voivat jo nyt antaa palautetta asiakkuudenhallintajärjestelmän kautta, jossa palautetta voi antaa myös anonyymisti. Tämän kanavan kautta palautetta voidaan antaa myös julkaistavien eettisten ohjeiden rikkomisesta, jos palautteen antaja katsoo sen tarpeelliseksi.

Liitteet

valtuustoaloite 13.6.2022

Porvoon kaupungin eettiset ohjeet

Kaupunginjohtaja

Kaupunginhallitus päättää antaa yllä olevan esityksen vastauksenaan Anette Karlssonin valtuustoaloitteeseen ja lähettää vastauksen tiedoksi kaupunginvaltuustolle.